

Olsztyn, 16 listopada 2022

dr hab. Maria Rólkowska

Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Pauliny Janczak

***Program II Polskiego Radia jako przestrzeń edukacji muzycznej*
napisanej pod kierunkiem dr hab. Grażyny Stachyry, prof. UMCS**

Rozprawa doktorska magister Pauliny Janczak poświęcona jest przedstawieniu Programu II Polskiego Radia jako przestrzeni edukacji muzycznej, a za jej cel przyjęto zbadanie, czy i w jaki sposób ten właśnie program radiowy realizuje funkcję edukacyjną w obszarze muzyki (s. 7). Jest to temat zarówno interesujący, jak i istotny dla badań nad polską radiofonią. Wart odnotowania jest także fakt, że recenzowana praca ukończona została w 85. rocznicę powstania programu radiowego, którego dotyczy.

Autorka pracy w jej wstępie informuje, że rozprawa ma charakter interdyscyplinarny, sięgając do takich dziedzin, jak: nauka o mediach, pedagogika, muzykologia, psychologia i socjologia (s. 11), co jest przedsięwzięciem jak najbardziej słusznym, jednak przy tak bardzo obszernej objętościowo dysertacji (492 strony bez bibliografii) i różnorodności dziedzinowej, jej medioznawczy charakter nieco „ginie” i nie jest wiodącym tematem w rozprawie.

Praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii i aneksu. We wstępie dysertacji zostały przedstawione pytania badawcze i hipotezy oraz przyjęte cezury i metody badawcze. Dwa pierwsze rozdziały mają

charakter wprowadzający, natomiast trzy kolejne dotyczą bezpośrednio badanego przez Doktorantkę zagadnienia.

W rozdziale pierwszym Autorka przedstawia w sposób interesujący radio jako medium propagujące muzykę – pisze o muzycznych początkach radia, współczesnych platformach streamingowych promujących różne gatunki muzyczne. Porusza też kwestię formatowania i konwergencji stacji radiowych w Polsce. Uważam, że zawarcie w pierwszym podrozdziale tej części dysertacji szczegółowej historii Polskiego Radia (za Marcinem Hermanowskim, od etapu preradiofonicznego po lata 90. XX wieku, s. 31-56) było zabiegiem niekoniecznym, gdyż zbytnio odwróciło to uwagę od analizowanego zagadnienia, czyli muzycznego charakteru radiofonii.

Rozdział drugi pracy został poświęcony edukacyjnym funkcjom muzyki. Doktorantka przedstawia w nim, między innymi, ciekawy zarys edukacji muzycznej w Europie i w Polsce od czasów średniowiecza, szeroko pojęty *edutainment* i jego obecność w radiu oraz zagadnienie wrażliwości muzycznej. Myślę, że czwarty podrozdział – dotyczący edukacji muzycznej jako ocalonego elementu *paidei* – powinien być umieszczony jako pierwszy, gdyż zachowałoby to chronologię ujęcia historycznego rozdziału (o którym pisze Paulina Janczak w zakończeniu, na stronie 487).

Trzeci rozdział traktuje o analizowanym w pracy medium – Autorka przedstawia w nim historię Programu II Polskiego Radia od czasu powstania, czyli od roku 1937, aż po czasy współczesne oraz jego misję, a także program ramowy stacji ze szczególnym uwzględnieniem wybitnych wydarzeń muzycznych, czyli transmitowanych konkursów i festiwali. Istotny jest drugi podrozdział tej części pracy, w którym Doktorantka przedstawia przygotowane przez Nią zestawienie audycji Programu II w okresie prawie trzech lat – od stycznia 2017 roku do grudnia 2019 roku (strony 241-270). Szkoda, że ta ważna dla tematu pracy prezentacja materiału badawczego nie została przez Paulinę Janczak zinterpretowana ani podsumowana,

nie przedstawiono wniosków z przeprowadzonego zestawienia (a tylko zaprezentowano programy i ich opisy według przyjętego schematu, w porządku alfabetycznym).

W czwartym rozdziale rozprawy Autorka analizuje specyfikę podmiotów komunikowania w badanym programie Polskiego Radia pod kątem edukacji muzycznej. Trzy pierwsze podrozdziały mają charakter teoretyczny i dotyczą komunikacji i kompetencji nadawczo-odbiorczych w radiu oraz właściwości kanału audialnego. Za najbardziej interesujący – bo oparty na badaniach własnych Doktorantki – uważam podrozdział czwarty, w którym przedstawione zostały wypowiedzi sześciorga redaktorów Programu II Polskiego Radia na zadane im przez Autorkę pracy pytania dotyczące misji i potencjału edukacyjnego tegoż programu. Niestety, nie przedstawiono klucza wyboru rozmówców, a ich opinie zostały podsumowane bardzo zwięźle w jednym akapicie. Sądzę, że ten materiał badawczy można by zdecydowanie pełniej i efektywniej wykorzystać i rozwinąć w pracy – nie tylko jako uzupełnienie rozdziału (zob. wypowiedź Autorki, strona 488).

Ostatni, piąty, rozdział rozprawy, dotyczy parametrów przekazu w analizowanym programie radiowym. Zawarta jest w nim bardzo ważna i wartościowa część pracy badawczej Autorki, a mianowicie wyniki analizy jakościowej i ilościowej audycji Programu II Polskiego Radia z okresu trzech lat (styczeń 2017 – grudzień 2019). Właśnie treści tych podrozdziałów w dużej mierze pozwoliły Doktorantce odpowiedzieć w sposób wyczerpujący na postawione we wstępie pracy pytania badawcze i potwierdzić przedstawione hipotezy.

Jeśli miałabym wskazać mankamenty recenzowanej pracy, to pierwszym z nich jest zbyt duża obszerność rozprawy, przez co jej rys medioznawczy nie jest bardzo wyeksponowany. Drugim natomiast jest kontekst teoretyczny pracy, który Autorka określa jako „możliwie szeroki” (s.11), ale który wydaje się być zbyt szeroki w odniesieniu do części badawczej dysertacji. Większa zwięźłość

w prezentacji pewnych kwestii teoretycznych i odesłanie czytelnika – poprzez przypisy – do zawartych w pracy treści z pewnością nie umniejsząłyby wartości rozprawy, a nadałyby jej konkretności.

Bardzo obszerna jest baza bibliograficzna dysertacji, która zawiera zarówno monografie i artykuły w języku polskim, jak i angielskim oraz strony internetowe. Autorka wielokrotnie odwołuje się do publikacji polskich medioznawców zajmujących się radiem, wykazując się bardzo dobrą znajomością analizowanych w rozprawie zagadnień.

Praca napisana jest dobrą polszczyzną. Niestety, obecne są w niej dość często niedociągnięcia edytorskie, co z pewnością wiąże się z jej dużą objętością i trudnością zapanowania nad tak rozbudowanym tekstem. (W większości zdań rozpoczynających się od przyimków, przyimki te pisane są małą literą, pojawia się błędne użycie myślników i łączników, pisownia „i” zamiast rzymskiego „I”, cytat pisany kursywą i jednocześnie wzięty w cudzysłów, w przypadku cytatu w cytacie brak cudzysłowu niemieckiego, obecne są też połączone wyrazy).

Podsumowując, praca doktorska magister Pauliny Janczak jest erudycyjna, oddaje głębokie i prawdziwe zainteresowanie Autorki badanym tematem oraz Jej szeroką wiedzę na temat muzyki oraz mediów. Dysertacja dotyczy interesującego i ważnego medialnie tematu, została przygotowana bardzo rzetelnie i starannie, zawiera zarówno obszerną bazę teoretyczną, jak i solidne oparcie w badaniach własnych Doktorantki. Rozprawa spełnia wszystkie wymogi stawiane pracom doktorskim i stanowi podstawę do dopuszczenia jej Autorki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Małgorzata Rótkowska